

بیوشیمی

بیوشیمی علمی است که درباره ترکیبات و واکنشهای شیمیایی در موجودات زنده بحث می کند.

دید کلی

اساس شیمیایی بسیاری از واکنشها در موجودات زنده شناخته شده است . کشف ساختمان دو رشته ای دزاکسی ریبونوکلئیک اسید (DNA) ، جزئیات سنتز پروتئین از ژنها ، مشخص شدن ساختمان سه بعدی و مکانیسم فعالیت بسیاری از مولکولهای پروتئینی ، روشن شدن چرخه های مرکزی متابولیسم وابسته بهم و مکانیسمهای تبدیل انرژی و گسترش تکنولوژی Recombinant DNA (نو تر کیبی DNA) از دستاوردهای برجسته بیوشیمی هستند. امروزه مشخص شده که الگو و اساس مولکولی باعث تنوع موجودات زنده شده است . تمامی ارگانیسرها از باکتریها مانند اشرشیاکلی تا انسان ، از واحدهای ساختمانی یکسانی که به صورت ماکرومولکولها تجمع می یابند، تشکیل یافته اند . انتقال اطلاعات ژنتیکی از DNA به ریبونوکلئیک اسید (RNA) (و پروتئین در تمامی ارگانیسرها به صورت یکسان صورت می گیرد . آدنوزین تری فسفات (ATP) ، فرم عمومی انرژی در سیستمهای بیولوژیکی ، از راههای مشابهی در تمامی جانداران تولید می شود .

تاثیر بیوشیمی در کلینیک

مکانیسمهای مولکولی بسیاری از بیماریها، از قبیل بیماری کم خونی و اختلالات ارثی متابولیسم، مشخص شده است. اندازه گیری فعالیت آنزیمها در تشخیص کلینیکی ضروری می باشد. برای مثال، سطح بعضی از آنزیمها در سرم نشانگر این است که آیا بیمار اخیراً سکته قلبی کرده است یا نه؟ بررسی DNA در تشخیص ناهنجاریهای ژنتیکی، بیماریهای عفونی و سرطانها نقش مهمی ایفا می کند. سوشهای باکتریایی حاوی DNA نو ترکیب که توسط مهندسی ژنتیک ایجاد شده است، امکان تولید پروتئینهایی مانند انسولین و هورمون رشد را فراهم کرده است. به علاوه، بیوشیمی اساس علایم داروهای جدید خواهد بود. در کشاورزی نیز از تکنولوژی DNA نو ترکیب برای تغییرات ژنتیکی روی ارگانیسما استفاده می شود.

گسترش سریع علم و تکنولوژی بیوشیمی در سالهای اخیر، محققین را قادر ساخته که به بسیاری از سوالات و اشکالات اساسی در مورد بیولوژی و علم پزشکی جواب بدهند. چگونه یک تخم حاصل از لقاح گامتهای نر و ماده به سلولهای عضلانی، مغز و کبد تبدیل می شود؟ به چه صورت سلولها با همدیگر به صورت یک اندام پیچیده درمی آیند؟ چگونه رشد سلولها کنترل می شود؟ علت سرطان چیست؟ مکانیسم حافظه کدام است؟ اساس مولکولی اسکیزوفرنی چیست؟

مدلهای مولکولی ساختمان سه بعدی

وقتی ارتباط سه بعدی بیومولکولها و نقش بیولوژیکی آنها را بررسی می‌کنیم، سه نوع مدل اتمی برای نشان دادن ساختمان سه بعدی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مدل فضا پرکن (Space Filling)

این نوع مدل، خیلی واقع بینانه و مصطلح است. اندازه و موقعیت یک اتم در مدل فضا پرکن بوسیله خصوصیات باندها و شعاع پیوندهای واندروالسی مشخص می‌شود. رنگ مدل‌های اتم طبق قرارداد مشخص می‌شود.

مدل گوی و میله (ball and Stick)

این مدل به اندازه مدل فضا پرکن، دقیق و منطقی نیست. برای اینکه اتمها به صورت کروی نشان داده شده و شعاع آنها کوچکتر از شعاع واندروالسی است.

مدل اسکلتی (Skeletal)

ساده‌ترین مدل مورد استفاده است و تنها شبکه مولکولی را نشان می‌دهد و اتمها به وضوح نشان داده نمی‌شوند. این مدل، برای نشان دادن ماکرومولکولهای بیولوژیکی از قبیل مولکولهای پروتئینی حاوی چندین هزار اتم مورد استفاده قرار می‌گیرد.

فضا

در نشان دادن ساختمان مولکولی، بکار بردن مقیاس اهمیت زیادی دارد. واحد آنگستروم ($10^{-10}m$)، بطور معمول برای اندازه‌گیری طول سطح اتمی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای

مثال ، طول باند C C ، مساوی ۱،۵۴ آنگستروم می باشد. بیومولکولهای کوچک ، از قبیل کربوهیدراتها و اسیدهای آمینه ، بطور تپیک ، طولشان چند آنگستروم است. ماکرومولکولهای بیولوژیکی ، از قبیل پروتئینها ، ۱۰ برابر بزرگتر هستند. برای مثال ، پروتئین حمل کننده اکسیژن در گلبولهای قرمز یا هموگلوبین ، دارای قطر ۶۵ آنگستروم است. ماکرومولکولهای چند واحدی ۱۰ برابر بزرگتر می باشند . ماشینهای سنتز کننده پروتئین در سلولها یا ریبوزومها ، دارای ۳۰۰ آنگستروم طول هستند . طول اکثر ویروسها در محدوده ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ آنگستروم است. سلولها بطور طبیعی ۱۰۰ برابر بزرگتر هستند و در حدود میکرومتر (μm) می باشند. برای مثال قطر گلبولهای قرمز حدود ۷ μm است . میکروسکوپ نوری حداقل تا ۲۰۰۰ آنگستروم قابل استفاده است. مثلا میتوکنندری را می توان با این میکروسکوپ مشاهده کرد. اما اطلاعات در مورد ساختمانهای بیولوژیکی از مولکولهای ۱ تا 10^4 آنگستروم با استفاده از میکروسکوپ الکترونی X-ray بدست آمده است. مولکولهای حیات ثابت می باشند .

زمان لازم برای انجام واکنشهای بیوشیمیایی

راکسیونهای شیمیایی در سیستمهای بیولوژیکی به وسیله آنزیمها کاتالیز می شوند. آنزیمها سوبستراها را در مدت میلی ثانیه ($10^{-3} s$) به محصول تبدیل می کنند. سرعت بعضی از آنزیمها حتی سریعتر نیز می باشد، مثلا کوتاهتر از چند میکروثانیه ($10^{-6} s$). بسیاری از تغییرات فضایی در ماکرومولکولهای بیولوژیکی به سرعت انجام می گیرد. برای مثال، باز شدن دو رشته هلیکسی DNA از همدیگر که برای همانندسازی و رونویسی ضروری است، یک میکروثانیه طول می کشد. جابجایی یک واحد (Domain) از پروتئین با حفظ واحد دیگر، تنها در چند نانوثانیه ($10^{-9} s$) اتفاق می افتد. بسیاری از پیوندهای غیر کووالان مابین گروههای مختلف ماکرومولکولی در عرض چند نانوثانیه تشکیل و شکسته می شوند. حتی واکنشهای خیلی سریع و غیر قابل اندازه گیری نیز وجود دارد. مشخص شده است که اولین واکنش در عمل دیدن، تغییر در ساختمان ترکیبات جذب کننده فوتون به نام رودوپسین می باشد که در عرض $10^{-12} s$ اتفاق می افتد.

انرژی

ما بایستی تغییرات انرژی را به حوادث مولکولی ربط دهیم. منبع انرژی برای حیات، خورشید است. برای مثال، انرژی فوتون سبز، حدود ۵۷ کیلوکالری بر مول ($Kcal/mol$) بوده و ATP، فرمول عمومی انرژی، دارای انرژی قابل استفاده به اندازه 12 کیلوکالری بر مول می باشد. برعکس، انرژی متوسط هر ارتعاش آزاد در یک مولکول، خیلی کم و در حدود ۰٫۶

کیلوکالری بر مول در ۲۵ درجه سانتیگراد می باشد. این مقدار انرژی ، خیلی کمتر از آن است که برای تجزیه پیوندهای کووالانسی مورد نیاز است، (برای مثال ۸۳ Kcal/mol برای پیوند C-C). بدین خاطر ، شبکه کووالانسی بیومولکولها در غیاب آنزیمها و انرژی پایدار می باشد. از طرف دیگر ، پیوندهای غیر کووالانسی در سیستمهای بیولوژیکی بطور تپیک دارای چند کیلوکالری انرژی در هر مول می باشند. بنابراین انرژی حرارتی برای ساختن و شکستن آنها کافی است. یک واحد جایگزین در انرژی ، ژول می باشد که برابر $۰,۲۳۹$ کالری است .

ارتباطات قابل بازگشت بیومولکولها

ارتباطات قابل برگشت بیومولکولها از سه نوع پیوند غیر کووالانسی تشکیل شده است. ارتباطات قابل برگشت مولکولی ، مرکز حرکت و جنبش موجود زنده است. نیروهای ضعیف و غیر کووالان نقش کلیدی در رونویسی DNA ، تشکیل ساختمان سه بعدی پروتئینها ، تشخیص اختصاصی سوبستراها بوسیله آنزیمها و کشف مولکولهای سیگنال ایفا می کنند. به علاوه ، اکثر مولکولهای بیولوژیکی و پروسه های درون مولکولی ، بستگی به پیوندهای غیر کووالانسی همانند پیوندهای کووالانسی دارند. سه پیوند اصلی غیر کووالانسی عبارت است از : پیوندهای الکترواستاتیک ، پیوندهای هیدروژنی و پیوندهای واندروالسی آنها از نظر ژئومتری ، قدرت و اختصاصی بودن با هم تفاوت دارند. علاوه از آن ، این پیوندها به مقدار زیادی از طرق مختلف در محلولها تحت تاثیر قرار می گیرند.

بیوشیمی بالینی

بیوشیمی بالینی یا بیوشیمی کلینیکی یکی از رشته‌های علوم پزشکی است. این علوم بر پایه آزمایش‌هایی استوار است که بر اساس آنها در نتیجه تشخیص اختلالات در مقدار مواد تشکیل دهنده بدن، بیماری‌های مرتبط با آنها شناخته می‌شود.

دید کلی

اینک در عصر تسخیر فضا و پیوند اعضا، بیوشیمی یکی از پیشرفته ترین علمی است که دنیای بی جان شیمی را با دنیای زیست شناسی پیوند داده و ثابت کرده است که بسیاری از بیماریها حتی بازتابهای روانی، نتیجه تغییرات شیمیایی مواد تشکیل دهنده بدن انسان است و فیزیو پاتولوژی این مواد و ارگانهای وابسته به شناخت بیماریها و درمان آنها کمک شایانی می کند.

امروزه دانش جدید بیوشیمی بالینی به مثابه چراغ پرفروغی، فرا راه پزشکان در شناخت بسیاری از بیماریها قرار گرفته است. پیشرفتهای تکنیکی و فنی در اندازه گیری آنزیمها، هورمونها، الکترولیتها و متابولیتها با مقادیر کم و رابطه انکار ناپذیر تغییرات این مواد با ایجاد بیماریهای گوناگون وسعت بی نظیری به این رشته از علوم پزشکی داده است .

آب مورد استفاده در آزمایشگاههای بالینی

آب بر حسب درجه خلوص و نوع آن که در آزمایشگاهها مصرف می شوند عبارتند از : آب معمولی ، آب مقطر ، آب دیونیزه و آب استریل . برای حل نمودن سرمهای تجارتي که جهت کنترل بکار می روند، ساختن محلولهایی استاندارد ، محلولهای مورد آزمایش الکترونتها و رقیق نمودن سرم بیماران باید از آب دیونیزه استفاده کرد. آبی که در آزمایشگاههای تشخیص طبی بکار می رود باید دارای خواص زیر باشد : فلزات سنگین آن از ۰.۰۱ میلیگرم در لیتر بیشتر نباشد و PH آن بین ۷ - ۶ باشد .

ریاضیات در بیوشیمی بالینی

نوشتن جواب آزمایشات با ارقامی که ارزش دارند مساله مهمی در کار آزمایشگاههای تشخیص طبی می باشد. بطور کلی بیوشیمی کلینیکی، نوشتن جواب آزمایشها با حذف ارقام بدون ارزش با توجه و اندازه آن آزمایش صورت می گیرد. مثلا در نوشتن جواب آزمایشهای گلوکز، کلسترول و اوره می توان ارقام اعشاری را حذف کرد. ولی در گزارش دادن نتایج اندازه گیری کراتین و پتاسیم، اعداد اعشاری نیز با ارزش هستند و نباید حذف یا کامل شوند.

جمع آوری و نگهداری نمونه ها

جمع آوری و نگهداری نمونه ها یکی از مهمترین کارهای اولیه آزمایشگاه کلینیکی است. گرفتن خون با وسایل تمیز استریل، جمع آوری و دقت در نوشتن نام بیمار، زمان گرفتن نمونه، نمره گذاری لوله، استفاده از مواد ضد انعقاد مناسب و سانتریفوژ کردن به موقع خون از اعمالی است که از بسیاری از اشتباهات اساسی آزمایشگاه جلوگیری می کند.

لوازم شیشه ای آزمایشگاه

لوازم شیشه ای که در آزمایشگاههای تشخیص طبی وجود دارند عبارتند از: لوله آزمایش، پیپت، بورت، بالن ژوزه، قیف و ... جنس شیشه بسیار مهم بوده و برای کاربرد آنان باید اطلاعاتی در این زمینه داشت. پیپت برای نقل انتقال محلولها با حجم معین بکار می رود. بورت برای

اندازه گیری حجمها بکار می رود. با داشتن بهترین تکنسینها، بدون داشتن وسایل نمی توان جوابهای درستی به دست آزمایش شونده داد.

جدا کردن پروتئینهای پلاسما

در برخی از آزمایشهای بیوشیمی، وجود پروتئین، ایجاد کدورت، رسوب، تعلیق مواد و تداخل در عدهای از واکنشهای شیمیایی می نماید. به همین جهت در انجام آن سری از آزمایشها در خون، ادرار و مایع نخاعی لازم است. پروتئینها را می توان به طرق مختلفی جدا کرد. مثل جذب آن بوسیله کائولن، میکرودیفوژن، دیالیز نمودن، اولترافیلتراسیون و یا دنا توره کردن بوسیله حرارت که اینها روشهای فیزیکی هستند. از طریق شیمیایی نیز می توان پروتئینها را رسوب داد مانند استفاده از واکنش بین آنتی ژن و آنتی کور.

روشهای آزمایشگاهی

روشهای بسیاری در آزمایشگاهی تشخیص طبی وجود دارد از روشهای مورد استفاده در آزمایشگاهها می توان موارد زیر انجام برد: تجزیه وزنی، تجزیه حجمی، سنجش کدورت، اسپکتروفوتومتری، فیلم فوتومتر، فلورومتر، الکتروفورز، کروماتوگرافی و ...

آزمایشهای فعالیت کلیوی

عمل کلیه ها خارج نمودن مواد زیر از بدن و حفظ و جذب دوباره بعضی از مواد حیاتی مثل الکترولیتها می باشد. بیماریهای کلیوی به سه دسته تقسیم می شوند: بیماریهایی که مستقیماً به

اعمال کلیه‌ها مربوط نمی‌شوند، بیماریهای مربوط به کلیه‌ها و بیماریهای که بعد از خروج ادرار از کلیه‌ها اتفاق می‌افتد مانند غده‌های سرطانی مثانه . آزمایشهایی که در آزمایشگاههای تشخیص طبی برای سنجش فعالیت کلیه انجام می‌شود به قرار زیر است، آزمایشهای مربوط به میزان تصفیه گلومرولی ، آزمایشهای مربوط به فعالیت لوله‌های نفرون و آزمایشهای تجزیه کامل ادرار .

آزمایشهای کبدی

اعمال کبد به صورت زیر است : ساختن بسیاری از مواد مهم بدن مثل پروتئینها ، کلسترول ، اوره و ... ، ساختن فاکتورهای انعقاد خون ، ذخیره نمودن بعضی از مواد مثل گلیکوژن ، غیر سمی نمودن بعضی از مواد متابولیزمی و داروها . آزمایشهایی که در مورد عملکرد کبد انجام می‌شود به صورت زیر است: اندازه گیری بیلی روبین پلاسمای خون ، تشخیص بیلی روبین ادرار ، اندازه گیری اوربیلی نوژن در ادرار و مدفوع ، سنجش آمونیاک و اوره خون و سایر مایعات بدن ، آزمایشهای فلوکولاسیون ، سنجش مقدار آنزیمهای آلکالین فسفاتاز و آلدولاز و آنزیمهای دیگر .

آزمایشهای مربوط به الکترولیتها

زندگی یک سلول زنده در رابطه با متابولیزم آب و الکترولیتها ، بستگی به سه عامل مهم دارد: تنظیم PH و یا در حقیقت ثابت نگهداشتن رابطه بین اسید و باز مایعات بدن ، تنظیم مقادیر کاتیونها و آنیونها در مایعات بدن و تنظیم فشار اسمزی مایعات بدن. اندازه گیری الکترولیتهای بدن ارزش حیاتی داشته و باید در کمال دقت و درستی انجام شود. لوله‌های نمونه برداری ،

ظروف آزمایش باید تمیز و عاری از هر نوع آلودگی باشند. آزمایشهایی که در مورد الکترولیتها صورت می گیرد، عبارتند از: آزمایش اندازه گیری سدیم ، پتاسیم ، فسفر ، کلر ، بی کربنات ، فشار اکسیژن ، فشار دی اکسید کربن و

ارتباط بیوشیمی بالینی با سایر علوم

بیوشیمی بالینی علم در حال رشدی است که با بسیاری از علوم ارتباط دارد از جمله است : زیست شناسی ، شیمی ، پزشکی ، علوم آزمایشگاهی و ...

بیوشیمی ساختمانی

بیوشیمی ساختمانی شاخه ای از بیوشیمی است که به بررسی اجزای تشکیل دهنده ماکرومولکولها و مواد تشکیل دهنده سلولها و ساختمان و شکل آنها می پردازد. این شاخه در ارتباط گسترده با متابولیسم مواد سلولی است .

دید کلی

سلولها از بیومولکولهای متعددی ساخته شده اند که هر کدام دارای وظایف منحصر به فردی هستند. بین ساختمان و عملکرد ماکرومولکولها ارتباط مستقیمی وجود دارد . پروتئینها از ترکیب اسیدهای آمینه تشکیل شده اند که بسته به توالی اسیدهای آمینه و پیوندهای شرکت کننده در ساختمان آنها به شکلهای مختلف دیده می شوند و وظایف مربوط بخود را انجام می دهند . بطور مشابه ، اعمال اختصاصی پلی ساکاریدها ، اسیدهای نوکلئیک و لیپیدها را می توان به عنوان

نمای مستقیمی از ساختمان شیمیایی آنها به همراه زیر واحدهای مونومری مشخص آنها درک نمود که به شکل پلیمرهای وظیفه‌دار دقیقی به یکدیگر متصل شده‌اند.

برای هر کلاس مولکولها، یک سلسله مراتب ساختمانی وجود دارد که در آن زیر واحدهایی با ساختمان مشخص توسط پیوندهایی با انعطاف پذیری محدود به یکدیگر متصل شده تا ماکرومولکولهایی ایجاد نماید که ساختمان سه بعدی آنها توسط واکنشهای متقابل ضعیف تعیین می‌گردد. سپس این ماکرومولکولها با یکدیگر واکنش نموده تا ساختمانهای سوپرامولکولی و اندامکهای سلولی را ایجاد نمایند که به سلول امکان انجام اعمال متابولیکی متعدد را بدهند.

هیدراتهای کربن

هیدراتهای کربن از مولکولهای مهم حیاتی هستند که به شکل ذخایر انرژی، سوخت، واسطه‌های متابولیکی و همچنین در ساختار DNA، RNA و دیواره سلولی باکتریها، گیاهان و اسکلت خارجی سخت پوستان یافت می‌شوند. همچنین به شکل متصل به چربیها و پروتئینها در سلول وجود دارند. هیدراتهای کربن در سه گروه عمده **مونوساکاریدها**، **اولیگوساکاریدها** و **پلی‌ساکاریدها**، قرار می‌گیرند.

مونوساکاریدها آلدئید یا کتونهایی هستند که دارای دو یا چند گروه هیدروکسیل می‌باشند. از مهمترین مونوساکاریدها می‌توان به گلوکز، فروکتوز و گالاکتوز اشاره کرد. ساکارز، لاکتوز و مالتوز از فراوانترین دی‌ساکاریدها در طبیعت هستند. از پلی‌ساکاریدهای مهم می‌توان

گلیکوژن ، نشاسته و سلولز را نام برد. علاوه بر این قندها ، مشتقات قندها نیز به صورت فراوان

یافت می شوند .

لیپیدها

لیپیدها مولکولهای زیستی آلی و نامحلول در آب هستند که در ساختمان غشاهای سلولی شرکت دارند. همچنین ذخیره کننده و انتقال دهنده مواد سوختی متابولسمی می باشند. به علاوه به شکل پوشش مخاط سطحی در بسیاری از موجودات عمل می کنند. و به عنوان جزئی از بخش سطحی سلول در شناسایی سلول، ویژگی گونه ای و خصوصیات ایمنی بافتها شرکت دارند. لیپیدها از ترکیب اسیدها چرب و الکلها ایجاد شده اند. لیپیدها دو دسته هستند. لیپیدهای مرکب مانند فسفولیپیدها، اسفنگولیپیدها، مومها و لیپیدهای ساده مانند تری گلیسریدها.

اسیدهای آمینه

آنالیز پروتئینها نشان داده است که پروتئینها اکثرا شامل ۲۰ نوع اسید آمینه استاندارد هستند. به جز پرولین که گروه آمین آن از نوع ثانویه است سایر اسیدهای آمینه، α -آمینواسید می باشند. اسیدهای آمینه به چند گروه غیر قطبی، آروماتیک، قطبی بدون بار و قطبی باردار، تقسیم بندی می شوند. اسیدهای آمینه علاوه بر شرکت در ساختمان پروتئینها به عنوان واسطه های واکنشهای متابولسمی نیز فعالیت می کنند.

پتیدها و پروتئینها

پلیمریزاسیون L-آلفا آمینواسیدها توسط پیوندهای پتیدی، اساس ساختمان پتیدها و پروتئینها می باشد. پیوند پتیدی یک اتصال **CO-NH** است. بسیاری از هورمونها و ناقلین عصبی یا

تنظیم کننده‌های عصبی و برخی آنتی بیوتیکها ساختار پپتیدی دارند. پروتئینها دارای ۴ نوع

ساختمان هستند که در هر ساختمان پیوندهای منحصر به فردی شرکت دارند.

پروتئینها را به دو گروه پروتئینهای ساده و ترکیبی تقسیم بندی می کنند. از پروتئینهای ساده

می توان به فیبرینوژن ، میوزین ، اکتین ، کلاژن و کراتین اشاره کرد. پروتئینهای ترکیبی علاوه

بر زنجیره پلی پپتیدی حاوی یک بخش غیر پروتئینی هم هستند که سیتوکرومها ، کاتالازها ،

پراکسیدازها و هموگلوبین جزء این پروتئینها هستند که نقشهای کلیدی را در واکنشهای سلولی

بر عهده دارند .

آنزیمها

بیشتر آنزیمها ساختار پروتئینی دارند و باعث افزایش سرعت واکنشهای بیوشیمیایی به میزان

$10^6 - 10^{12}$ برابر در مقایسه با واکنشهایی می گردند که در غیاب آنزیم انجام می گیرند. اتصال

سربسترا به آنزیم مستلزم مکمل بودن سوبسترا از نظر شکل فضایی و همچنین بار الکتریکی با

مکان فعال آنزیم است. بر حسب ویژگی کاتالیز آنزیمی آنها را به ۶ گروه اصلی

اکسیدوردوکتازها ، ترانسفرازها ، هیدرولازها ، لیازها ، ایزومرازها و لیگازها ، طبقه بندی

می کنند .

اسیدهای نوکلئیک

اسیدهای نوکلئیک شامل DNA و انواع RNA ها می باشند. واحدهای مونومری DNA

دزاکسی ریبونوکلئوتیدها هستند. نوکلئوتیدها در واکنشهایی شرکت می کنند که اعمال

فیزیولوژیک بسیار متنوعی از قبیل سنتز پروتئین و اسید نوکلئیک ، واکنشهای زنجیره‌ای تنظیمی و انتقال سیگنال داخل سلولی و بین سلولی را شامل می‌شوند. مولکول DNA به عنوان واحد وراثتی محسوب می‌شود که از روی آن RNA که نسخه برداری شده و در ساختار ریبوزوم و پروتئین سازی ، استفاده می‌شود .

ویتامینها

ویتامینها ترکیبات آلی غیر از کربوهیدراتها ، لیپیدها و پروتئینها هستند که در طبیعت توسط تک یاخته‌ها ، سلولهای گیاهی و سلولهای تعدادی از جانداران تکامل یافته ساخته می‌شوند. چون سلولهای بدن انسان قادر به ساختن ویتامینها نیستند. نیاز بدن به ویتامین باید از محیط زیست و به مقادیر لازم توسط مواد غذایی تامین گردد. ویتامینها بیشتر در ساختار کو آنزیمها شرکت می‌کنند . ویتامینها در دو گروه ویتامینهای محلول چربی (A ، E ، K و D) و ویتامینهای محلول در آب (B) و (C) قرار می‌گیرند .

ارتباط با سایر علوم

بیوشیمی ساختمانی با بسیاری از علوم از بیوشیمی گیاهی ، بیوشیمی بالینی ، زیست شناسی سلولی ، ژنتیک و فیزیولوژی گیاهی ارتباط دارد.

بیوشیمی گیاهی

بیوشیمی گیاهی شاخه‌ای از بیوشیمی است. دانشی است تجربی که هدف آن بررسی طبیعت و مکانیسم واکنشهای شیمیایی ویژه‌ای است که در گیاهان روی می‌دهند. این شاخه از علوم، دانشی نوظهور است که در حال تکامل می‌باشد.

دید کلی

گیاهان که منبع غذاها، داروها و تعداد بیشماری از مواد آلی گوناگون هستند، در حقیقت گنجینه‌ای عظیم از ثروت پنهانی بشمار می‌روند که پیوسته تجدید می‌شوند. گیاهان علاوه بر آنکه نقش تلمبه آب بی‌اندازه پرتوانی را میان خاک و جو ایفا می‌کنند. با بقایای فسیلی خود منشا منابع لازم برای تمدن کنونی هستند. سلول گیاهی آزمایشگاه بنیادی این کارخانه شگرف ترکیبات آلی است. مهم آن است که تعیین شود گیاه با چه فرآیندهایی (فتوسنتز، تعرق و واکنشهای متابولیسمی|متابولیسم) دگرگونی‌های متعددی را باعث می‌شود که از چند ماده ساده آغاز می‌شوند و به تعداد بیشماری از پیچیده‌ترین مواد آلی حاصل از متابولیسم گیاهی می‌رسند.

برخی از فرآیندها مانند فتوسنتز یا چرخه‌های تحولات نیتروژن و گوگرد، خصلتی عام دارند که به مولکولهای ساده متابولیسم اولیه مانند قندها و آمینو اسیدها و ... که در همه گیاهان مشترک هستند منجر می‌شوند. فرایندهای دیگر، برعکس، اختصاصی تر هستند و به فرآورده‌های متابولیسم ثانویه حاصل از استفاده مواد متابولیسم اولیه، می‌انجامد. چنین است قلمرو بیکران و هیجان انگیز بیوشیمی گیاهی که هدف آن پاسخ به این پرسش معقول است که پدیده‌ها چگونه

روی می دهند، بی آنکه بخواهد به پرسش غایت گرانه **چرا** پاسخ دهد. مباحثی که در بیوشیمی گیاهی بحث می شوند، در زیر شرح داده می شوند .

نقش آب در گیاهان

آب لازمه زندگی است. زندگی در دریاها تولد یافته و واکنشهای متابولیکی، مانند ساختارهایی که پایه و اساس این واکنشها هستند فقط در محیط آبی انجام پذیر هستند. آب در گیاهان علفی و اندامهای جوان در نگهداری حالت تورژسانس دخالت دارد. آب به عنوان متابولیت در تهیه هیدروژن لازم برای ساختن زنجیره های هیدروکربنی دخالت دارد. آب در پدیده فتوسنتز نقش کلیدی دارد. آب از طریق تارهای کشنده ریشه جذب شده و از طریق آوندهای چوبی به تمام قسمت های گیاه منتقل شده و اعمال خود را انجام می دهد .

فتوسنتز

فتوسنتز که در کلروپلاستها صورت می گیرد عبارت است از تشکیل قندها از H_2O و CO_2 به کمک انرژی نوری جذب شده بوسیله کلروفیل و رنگیزه های فرعی. مباحثی که در مورد فتوسنتز در بیوشیمی گیاهی بحث می شود به صورت زیر است. شرایط فتوسنتز، مراحل مختلف اخذ انرژی نوری و تبدیل آن به انرژی شیمیایی، احیای CO_2 به قند سه کربنی و در نهایت تشکیل قندهای مختلف از قند اولیه است. بازده فتوسنتز چه از ساخت قندها و چه از نظر میزان انرژی تولیدی در گیاهان مختلف، متفاوت است .

تنفس در گیاهان

پدیده های تنفس با مصرف اکسیژن و دفع دی اکسید کربن همراه هستند، این پدیده ها شامل تجزیه متابولیت های کربن دار است که سرانجام پس از اکسایش به H_2O و CO_2 تبدیل می شوند. این اکسایش همراه با آزاد کردن انرژی است که به صورت **ATP** ذخیره می شود .
در گیاهان دو نوع تنفس دیده می شود: تنفس در همه موجودات زنده مشترک است و در **تاریکی و روشنایی** انجام می شود و تنفس نوری که فقط در روشنایی انجام می شود .

تغذیه نیتروژنی گیاهان

در گیاهان، ترکیبات نیتروژن دار که از مواد اساسی سازنده موجودات زنده هستند، از مولکولهای کانی ساده ساخته می شوند. مشتقات نیتروژن دار از دو نظر حائز اهمیت هستند، از نظر کمی که ترکیبات نیتروژن دار ۳۰ - ۶ درصد وزن خشک گیاهان را تشکیل می دهند و از نظر کیفی که نیتروژن در ساخت بسیاری از ترکیبات اساسی متابولیسم مانند آنزیمها، اسیدهای نوکلئیک و ... شرکت دارد. مباحثی که در این مورد در بیوشیمی گیاهی وجود دارد شامل منابع نیتروژن، استفاده گیاهان از نیتروژن هوا، شکلهای مختلف ازت و ... است .

تغذیه گوگردی گیاهان

ترکیبات گوگردی بسیار فراوان هستند و در همه موجودات زنده یافت می شوند، ولی تنها گیاهان و میکروارگانیسمها می توانند از یونهای سولفات خاک استفاده کرده و آنها را احیا کنند. مباحثی که در بیوشیمی گیاهی درباره این تغذیه مطرح می شود شامل منابع گوگرد، استفاده از سولفاتها، احیای سولفات فعال، ورود سولفورها در ترکیبات آلی و ... می باشد .

بیومولکولها

تمام بیومولکولها از جمله کربوهیدراتها، پروتئینها، لیپیدها و اسیدهای نوکلئیک در بیوشیمی گیاهی بحث می‌شوند. که شامل شکل و ساختمان این ترکیبات و مشتقات مختلف آنها، وظایف و نقش آنها در گیاه و متابولیسم این مواد می‌باشد.

ترکیبات معطر

بیوسنتز حلقه معطر یکی از فرایندهای اساسی در بیوشیمی گیاهی است. از مهمترین ترکیبات معطر می‌توان لیگنین (ماده سازنده چوب) و همچنین بسیاری از اسانسها، فلاونها، آنتوسیانها و اسیدهای آمینه واجد حلقه‌های معطر (فنیل آلانین و تریپتوفان) و ... اشاره کرد. مواردی مانند تشکیل حلقه معطر، انواع حلقه معطر، نقش و متابولیسم آنها در بیوشیمی گیاهی بحث می‌شوند.

ترپنها و آلکالوئیدها

تنوع قابل توجه انواع که در گیاهان دیده می‌شود، نمونه تازه‌ای از امکانات شیمیایی کارخانه گیاهی است. ترپنوئیدها با آلکالوئیدها و افلانوئیدها جزو مواد ثانویه متابولیسم قرار داده می‌شوند. بعضی از ترپنوئیدها در پدیده فتوسنتز شرکت می‌کنند و چند هورمون گیاهی، ساختار ترپنی دارند. در حال حاضر بیش از ۲۰۰۰ آلکالوئید شناخته شده‌اند و به علت خواصشان مورد توجه داروسازان قرار گرفته‌اند. مواردی مانند ساختمان این ترکیبات، چگونگی سنتز و متابولیسم این مواد در بیوشیمی گیاهی بحث می‌شوند.

بیوشیمی رشد و نمو گیاهی

مجموعه پدیده‌هایی که با افزایش طول گیاه همراه است **نمو** نامیده می‌شود. نمو اندامهای گیاهی مانند نمو گیاه کامل با افزایش نمایی مشخص می‌گردد و بعد هر چه گیاه به حد بلوغ نزدیک می‌شود به همان نسبت نمو اندامهای کاهش می‌یابد. مواردی مانند سنتیتک رشد، تروپسیم‌ها، انواع هورمونهای گیاهی و ساختار و نقش فیزیولوژیک آنها در گیاهان، تشکیل گل و مکانیسمهای موثر بر آن و ... در بیوشیمی گیاهی بحث می‌شوند.

ارتباط بیوشیمی گیاهی با سایر علوم

بیوشیمی گیاهی با بسیاری از علوم از جمله فیزیولوژی گیاهی، زیست‌شناسی سلولی و مولکولی، ژنتیک و بیوشیمی ارتباط دارد.

اخبار جدید بیوشیمی:

ساخت دستگاه اندازه‌گیری فاکتورهای بیوشیمی خون در ایران

دستگاه اندازه‌گیری فاکتورهای بیوشیمی خون به همت محققان اصفهانی ساخته شد. سازنده دستگاه اتوآنالیزر گفت: کاربرد این دستگاه در آزمایشگاه تشخیص طبی به منظور اندازه‌گیری فاکتورهای بیوشیمی خون می‌باشد.

مرتضی فلاح افزود: دستگاه اتوآنالیزر تماما به صورت خودکار و بدون دخالت دست، فاکتورهای انعقادی خون را مورد آزمایش قرار می‌دهد که در مقایسه با دستگاه‌های رومیزی از

سرعت و دقت بیشتری برخوردار بوده و احتمال آلودگی اپراتور را نیز در بر ندارد. فلاح با بیان این که برای ساخت دستگاه اتو آنالیز ۵سال کار تحقیقاتی و هزار ساعت نفر کار مهندسی انجام شده است تصریح کرد: این دستگاه از تکنولوژی بسیار بالایی برخوردار است در حالی که در دنیا

تنها چند کشور محدود از جمله امریکا و ژاپن به ساخت چنین دستگاهی اقدام کرده اند، ما در کشورمان توانستیم با وجود پیچیدگی کار این دستگاه را بسازیم.

نتایج نوید بخش واکسن ژنتیکی مقابله با آلرژی

آزمایش های اولیه یک واکسن ضد آلرژی که پژوهشگران علوم پزشکی به کمک شیوه های مهندسی ژنتیک طراحی کرده اند، به نتایج امیدوارکننده ای منجر شده است .

نشریه بولتن بیوتکنولوژی، وابسته به دفتر همکاریهای فناوری و ریاست جمهوری، در شماره ۹۵ خود افزود: در جریان این آزمایش ها، که در اتریش، سوئد و فرانسه انجام شد، این واکسن به

طور چشمگیری از حساسیت افراد مورد آزمایش به گرده گیاهان کاست این گروه از پژوهشگران می گوید، هم اکنون سرگرم توسعه واکسن های ژنتیکی دیگری برای

مقابله با انواع دیگر آلرژی هاست .

نتایج این تحقیقات در نشریه "اقدامات آکادمی ملی علوم" منتشر شده است .

بنا به تخمین ها هم اکنون یک چهارم جمعیت جهان از نوعی آلرژی رنج می برند، که برخی از آنها مانند "آسم"، جان بیماران را تهدید می کنند.

آلرژی اساسا ناشی از واکنش افراطی سیستم دفاعی بدن به ماده ای است که در واقع بی خطر

است .

کار واکسن هایی که برای مقابله با بیماریهایی مانند سرخک یا فلج اطفال تجویز می شود، این است که سیستم دفاعی بدن را تحریک کنند. اما واکسن آلرژی باید عکس آن را انجام دهد و به

گفته سرپرست این گروه از پژوهشگران از دانشکده پزشکی وین، شعله سیستم دفاعی بدن را پایین بکشد.

تیم تحقیقاتی به کمک مهندسی ژنتیک نمونه ای از گرده درخت غان را طراحی کرده است که در بدن افراد مبتلا به آلرژی، پادتن هایی تولید می کند که از شدت واکنش سیستم دفاعی بدن می کاهد.

این محصول همچنین از شدت واکنش سیستم دفاعی بدن به برخی از انواع دیگر گرده های آلرژی زا میکاهد.

البته شیوه هایی برای درمان آلرژی که از همین اصول استفاده می کند وجود دارد اما با این که این شیوه ها می تواند کاملاً موثر باشد اما گاه عوارض جانبی جدی به همراه دارد.

پژوهشگران دانشگاه وین به کمک مهندسی ژنتیک موفق شده اند ضمن حفظ تاثیر این شیوه های درمانی، عوارض جانبی آنها را حذف کنند.

آنها همچنین نمونه هایی از سایر مواد آلرژی زا را ساخته اند و قصد دارند این مساله را که آیا این مواد نیز به عنوان واکسن قابل استفاده هستند یا خیر، بررسی کنند.

تشخیص زود هنگام اختلالات ژنتیکی جنین

واشنگتن - شیوه جدیدی برای آزمایش در دوران جنینی ابداع شده است که به پزشکان امکان می دهد اختلالات ژنتیکی جنین را زودتر تشخیص دهند.

به گزارش پایگاه اینترنتی سی بی اس نیوز، آزمایش ترانس لوسنسی نوکال با تصویر برداری

از جنین و سنجش میزان ضخامت پوست پشت گردن جنین و برخی آزمایشهای دیگر خون به

پزشکان این امکان را می دهد تا اختلالات ژنتیکی را از ۱۱ هفتهگی تشخیص دهند.

پیشتر چنین امکانی وجود نداشت. مطالعات نشان می دهد کودکانی که مبتلا به سندرم داون

هستند در دوران جنینی یک لایه اضافی پوست در پشت گردن دارند که با این شیوه جدید این

نشانه را می توان در اوایل بارداری تشخیص داد. پزشکان ابراز امیدواری کرده اند در صورت

فراگیر شدن این آزمایش دیگر سن مادر معیاری برای تعیین نوع آزمایش نباشد و بسیاری از

مادران با کسب اطلاعات صحیح و زود هنگام از وضع نوزاد خود آرامش خاطر بیشتری در

مدت دوران بارداری خواهند داشت

عامل سخته های ناگهانی قلب کلامدیا مینو مینا

عارضه سخته ناگهانی در افرادی که فشار خون، کلسترول، تری گلیسیرید و وزن طبیعی داشته و

سیگار نیز نمی کشند مدتها مورد توجه جامعه پزشکی بود که در این پژوهش موفق شدیم با

بررسی رگ آئورت ۲۰۰ نفر از قربانیان این عارضه عامل بروز آن را که میکروبی موسوم به

«کلامدیا مینومینا» است شناسایی کنیم.

دکتر بهر مند با اشاره به اینکه این میکروب از جمله میکروبهای شناخته شده بوده است تصریح

کرد: بر روی رگ آئورت قلب بیماران مورد بررسی که عمدتاً سن کمی داشته و دارای هیچ یک از فاکتورهای خطر سکته قلبی نبوده‌اند، زخمهایی مشاهده شد که عامل بروز آنها ورود این میکروب بوده است.

وی با اشاره به اینکه عوارض خطرناک ناشی از این میکروب قابل پیشگیری است، خاطرنشان کرد: بیمارانی که در قلب خود احساس درد می‌کنند می‌توانند با مراجعه به پزشک و انجام آنژیوگرافی یا گرفتن نوار قلبی نسبت به شناسایی و درمان این بیماری اقدام کنند. این پژوهشگر انستیتو پاستور ایران در ادامه افزود: با سه هفته مصرف داروهای داکسی سایکلین یا تتراسایکلین می‌توان این میکروب را به طور کامل از بین برد و زخمهای ایجاد شده را بهبود بخشید.

وی تصریح کرد: بیماران باید در دوره استفاده از این آنتی بیوتیکها قرصهای ویژه قلب را نیز مصرف کنند تا همزمان با از بین رفتن میکروب، مشکل قلبی آنها نیز برطرف شود. دکتر بهرمن در پایان خاطرنشان کرد: بیمارانی که با مصرف آنتی بیوتیک تحت درمان قرار می‌گیرند پس از گذراندن کامل دوره درمان نیازی به عمل جراحی نداشته و می‌توانند به راحتی به زندگی روزمره خود ادامه دهند.

قدمت نسخ خطی به کمک علم ژنتیک تعیین میشود

محققان دانشگاه کمبریج موفق به ابداع شیوه‌ای برای تعیین قدمت و منشأ دقیق نسخه‌های خطی قدیمی شده‌اند.

نسخه‌های خطی قدیمی اغلب روی پوست حیوانات نوشته می‌شده‌اند و محققان دانشگاه کمبریج با آزمایش نمونه DNA پوست، می‌توانند قدمت و منشا نسخه خطی را مشخص کنند.

دکتر کریستوفر هو، استاد بیوشیمی دانشگاه کمبریج که سرپرستی این پروژه تحقیقاتی را به عهده داشته است، می‌گوید «با آزمایش نمونه DNA می‌توان

گونه جانوری که پوست متعلق به آن است را مشخص کرد. به این ترتیب اگر برای مثال شما کتابی داشته باشید که در مورد منشا آن مطمئن نباشید،

می‌توانید با آزمایش DNA صفحات مختلف آن به اصلتش پی ببرید.

به گفته دکتر هو، این شیوه می‌تواند در مورد تمامی نسخ خطی به کار رود.

دکتر هو امیدوار است با تکمیل و بهبود این تکنیک، بتوان از آن برای

مشخص کردن منشا و اصالت بسیاری از نسخه‌های خطی که منشایی نامعلوم دارند استفاده کرد.

تولید برق از بدن

توسط تکنولوژی جدیدی که از دو لوله به قطر ۷ میکرو متر تشکیل شده است می‌توان از بدن

برق تولید کرد؛ این لوله‌ها با ماده‌ای صمغ مانند مصنوعی عایق می‌شوند، بطوریکه فقط سر آنها

با مایعات بدن ارتباط دارد. سپس در مکانهای اتصال، واکنشهای بیوشیمیایی صورت می‌پذیرد که

منجر به تولید انرژی می‌شود.

مهندسان آمریکایی در صدند که در آینده نزدیک از بافتها و خون اندامهای داخلی بدن انسان برق تولید کنند. این گروه به رهبری نیکولاس مانو از دانشگاه تگزاس وسیله ای اختراع کرده است که از دو لوله به قطر ۷ میکرو متر (۱۰ بار نازکتر از تار موی انسان) تشکیل شده است.

این لوله ها با یک ماده صمغ مانند مصنوعی عایق می شوند، اما سر آنها با مایعات بدن ارتباط دارد. در مکانهای اتصال، واکنشهای بیوشیمیایی صورت می پذیرد که منجر به تولید انرژی می شود؛ بدین صورت که در سر مثبت (آند) مولکولهای قند بدن از طریق آنزیم مخصوصی اکسید و در سر منفی (کاتد) مولکولهای اکسیژن از طریق آنزیم دیگری احیا می شوند. در یک بررسی کلی، الکترونها از قند به سوی مولکول اکسیژن حرکت می کنند و در نتیجه یک جریان الکتریکی به وجود می آید. اگر چه میزان انرژی آن حدود ۰/۶ میکرو وات (با اختلاف پتانسیلی حدود ۱۸ ولت) است، ولی انرژی لازم برای یک تراشه سیلیسیمی کوچک را فراهم می کند.

کامل شدن این کار از نظر فنی فواید بسیاری دارد؛ به طور مثال از آن می توان در ساخت فرستنده جهت یاب برای حیوانات کوچک و حشرات بهره برد و با آن جهت حرکت آنها را در مهاجرتها تعقیب کرد یا از آن در سنسورهای تشخیص بیماری در بدن، به طور مثال برای کنترل میزان قند خون، استفاده کرد.